

18
Lait ja asenteet tuovat mutkia matkaan

Vammainen pärjää työssä siinä kuin vammatonkin

TS

MARJA MYLLYLUOMA

Elintarviketeknikko Antti Virta, 32, sanoo olevansa kahden miljoonan markan mies.

- En pääse enää töihin Turun Fazerille, koska firma pelkää joutuvansa maksamaan maltaita, jos työkykyni menee, lihastautia sairastava Antti kertoo.

Hänen kohtalokseen koitui työntekijän turvaksi laadittu eläkelaki. Lain mukaan työnantajan tulee kustantaa palkollisensa työkyvyttömyyseläke. Maksuvelvoite on porrastettu: mitä isompi firma, sitä suurempi maksu.

- Minulle ilmoitettiin suoraan, että olen riskityöntekijä. Minut olisi kyllä haluttu työllistää.

Normaaleja leipomohommia paiskinut ja linjatyonjohtajana palvellut Antti kertoo selviytyneensä kunnialla keskiraskeasta työstään. Hän arvelee, että olisi hyvinkin voinut jaksaa 65-vuotiaaksi asti.

- Minua kehoitettiin hakeutumaan johonkin alle 50 työntekijän yritykseen. Hankkimani kemian alan lisäkoulutus vain sattuu olemaan laadultaan isoihin firmoihin sopivaa. Nyt on edessä ilmeisesti ammatin vaihto. Täytynee etsiä tekemistä, jossa voi työllistää itse itsensä.

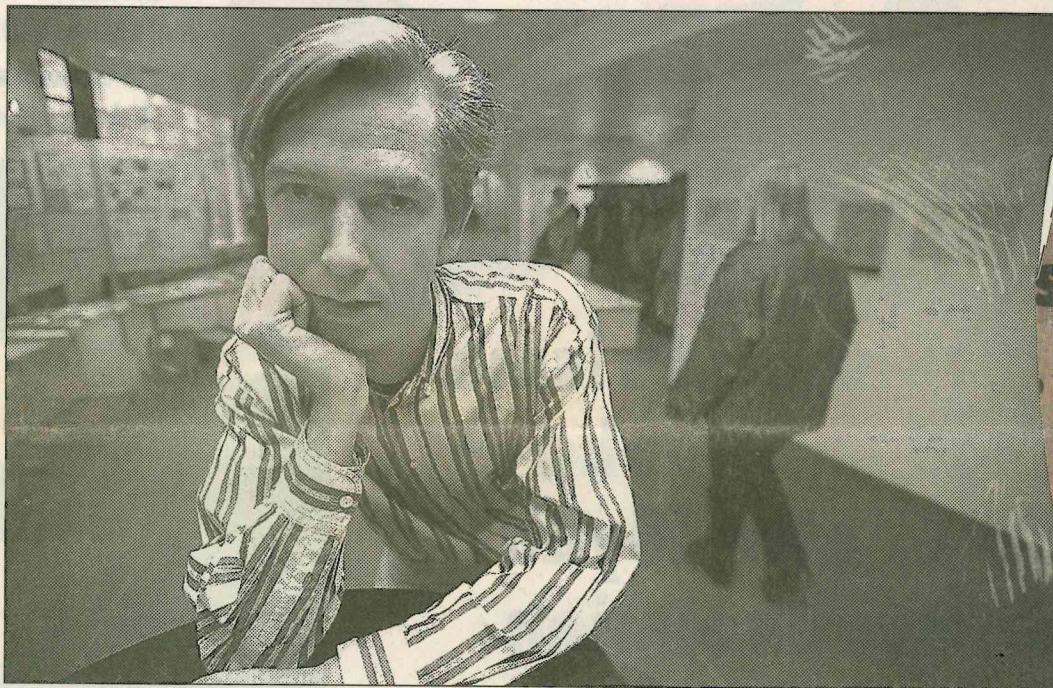
Pitkiä päiviä

Mari Ranilalla, 26, on töitä liiankin kanssa. Hän toimii kehitysvammaisten asuntolan hoitajana Porissa. MS-tauti ei työntekoa haittaa, Marin pestissä kun tarvitaan enemmän suuta kuin jalkoja. Mutta kymmentuntiset työpäivät, joita voi olla 12 peräjäkeen, käyvät terveenkin voimille.

- Olen mielelläni töissä, mutta pakerran koko ajan voimieni ääri rajoilla. Kotihommat ja ystävät tuppaavat jäämään, kun kaikki energia hupenee töissäkäyntiin, Mari kertoo.

- Olen yrittänyt puhua asiasta, mutta vastaus on aina, että näin on tehty ennenkin, lakkaa nurisemasta. Kai sitä olisi vain oltava kiittollinen, että yli-päättään on töitä.

Toivonkipinän Mari näkee omassa potilasliitossaan, jonka kuntoutussihteeri on luvannut

Antti Virta suunnittelee ammatin vaihtoa, kun hyvää tarkoittava eläkelaki yllättäen katkaisi leipurin uran. Monenlaiset työt ja työajat käyvät, sillä Antilla ja hänen avovaimollaan ei ole jälkikasvua huolehdittava.

TS/Robert Seger

Mari Ranila sairastui MS-tautiin neljä vuotta sitten. Hän on iloinen määräaikaisesta työstään, työpäivät vain venyvät turhan pitkiksi.

potkia työterveysväkeä.

Uudelleen koulutus ja osa-aikatyö voisivat tulla kysymykseen. Jos nykyinen työtaakka kevenee, Mari Ranila soisi, ettei kevennystä revittäisi toisten selkänahasta.

- Kertoisin mielelläni työkalvereille MS-tauidista ja vaikkapa säännöllisen fysioterapian välttämättömyydestä. Muttei

tietoa voi pakkosyöttääkään.

- Asenteissa olisi vielä paljon korjaamista. Vammainen työtoveri pitäisi ottaa rikkautena eikä taakkana, Mari pohtii.

Käsitteet syyniin

Sekä Antti Virta että Mari Ranila osallistui maanantaina Turussa Kyyvät käyttöön -seminaariin. Seminaariväki halusi yksimielisesti romuttaa "kaamean" sanan vajaakuntoinen.

- Termi on arveluttava ja sävyllään negatiivinen. Se niputtaa heterogeenisen joukon yhteen, arvosteli projektipäällikkö Sari Loijas Kynnys ry:stä.

Loijas ehdotti, että puhuttaisiin vammaisryhmistä niiden oikeilla nimillä. Yläkäsitteeksi sopisi vammainen tai pitkäaikaissairas.

Jos vammaiselle on löytnyt oikea työ, hän on kaikkea muuta kuin vajaakykyinen. Nyt kun trendinä on tarjota työnantajille laadukasta työvoimaa, on irvokasta kaupata "vajaakuntoisia" työhön.

- Sama kuin ilmoittaisi, että myyn tässä rikkinäisiä polyn-

imureita, Loijas vertasi.

Loijaksen mukaan on nurinkurista, että vammaista työllistettäessä mietitään, miten hän saisi samalla pidettyä kaikki sosiaalietuutensa. Pikemminkin tulisi pyrkiä siihen, ettei etuuksia enää tarvittaisi.

- Kunnon työstä kunnon palkka. Kenelläkään ei saisi teettää ilmaista tai huonosti palkattua työtä vain siksi, että hän on vammainen, Loijas vaati.

Myös Helsingin yliopiston tutkija Matti Laitinen hylkäisi sanan vajaakuntoinen.

- Itse en katso olevani yhtään vajaakuntoinen tutkijan työssäni. Sen sijaan haudankaivajana tuskin pärjäisin, lyhytkasvuinen Laitinen sanoi.

Hän arveli, että asenteet vammaisten työllistämistä kohtaan ovat lamasta ja suurtyöttömyydestä huolimatta kohtuneet. Yhä suurempi osa työtehtävistä alkaa olla sellaisia, ettei tekijän fyysisillä rajoituksilla ole merkitystä.

- Monet esteet ovat korvien välissä, Laitinen muistutti.

- Meidän tulisi itsekkin katsoa peiliin: olemmeko pullamössövämmäisiä, jotka odottavat saavansa kaiken valmiina yhteiskunnalta.